

Voorschoolse opvang en uitvoering-VVE 2017-2018



Auteur: Mariska Roos en Corrie Zoetekouw
Versie : 29 maart 2016
Status : definitief

Inhoudsopgave

		Pagina
	Inleiding	3
1.	Aanleiding	4
2.	Gewenste situatie	6
3.	Doelgroepdefinitie	7
4.	Toeleiding	9
5.	Stimuleren van ouderparticipatie	11
6.	Integraal VVE programma	12
7.	Doorgaande leerlijn VVE	14
8.	Resultaten	15
9.	Toekomstige financiering	18
10.	Documenten	20
Bijlage 1: Overzicht voor- en vroegscholen		21
Bijlage 2: Visie op samenwerking met ouders		23
Bijlage 3: Doelen t.a.v. leer- reken en sociaal emotionele ontwikkeling		27
Bijlage 4: Signaal gestuurd toezicht door de Inspectie		40

Versie	Datum	Bespreken met	informereren	vaststellen
07-09-2015	Augustus 2015	Wethouder programmaregisseur		
28-09-2015	September/ oktober 2015	<ul style="list-style-type: none"> - Directie peuterspeelzalen, kinderopvang en basisonderwijs - Beleidsmedewerkers gemeentes Bollenstreek - REA 		
7 december 2015	Maart 2016			College
7 december 2015	April 2016		Gemeenteraad, gekoppeld aan verordening	

Inleiding

De gemeente Hillegom heeft de ambitie om nieuw uitvoeringsbeleid te ontwikkelen t.a.v. van de uitvoering van voorschoolse opvang en VVE. Het nieuwe uitvoeringsbeleid is afgestemd op ontwikkelingen in de wet- en regelgeving (de wet OKE en kabinetsbesluit nieuwe financieringssystematiek kinderopvang) en de veranderende samenleving. Daarbij ook de gewijzigde visie op de rol van de overheid, die zich steeds meer terugtrekt en een faciliterende rol op zich neemt. In het eerste hoofdstuk wordt de voorschoolse opvang en VVE in zijn historische context geplaatst met daarbij de aanleiding voor onderhavige notitie ten behoeve van de gemeente Hillegom. In hoofdstuk 2 zijn de uitgangspunten en kaders weergegeven van het nieuwe uitvoeringsbeleid t.a.v. voorschoolse opvang en VVE. Er is landelijk een doelgroep gedefinieerd voor kinderen die in aanmerking komen voor VVE. De gemeente Hillegom heeft in 2010 het standpunt ingenomen dat deze doelgroep te beperkt is en hanteert een ruimere definitie. In hoofdstuk 3 wordt aangegeven welke definitie gehanteerd wordt in de gemeente Hillegom.

Hoofdstuk 4 geeft weer hoe de toegang tot VVE is georganiseerd door de betrokken partijen, in aansluiting op het gemeentelijk beleid en het kwaliteitskader. Uiteraard zijn ouders de eerst verantwoordelijken waar het gaat om de zorg, ontwikkeling en opvoeding van hun kind. Echter de gemeente Hillegom wil ouderparticipatie stimuleren. Op welke wijze ouderparticipatie gestimuleerd kan worden, wordt beschreven in hoofdstuk 5. In de voorschoolse periode is een programma vereist waarin op gestructureerde en samenhangende wijze de ontwikkeling van het kind wordt gestimuleerd op het gebied van taal, rekenen, motoriek en de sociaal-emotionele ontwikkeling. In hoofdstuk 6 wordt aangegeven hoe deze vorm wordt gegeven in de gemeente Hillegom.

De gemeente Hillegom vindt het belangrijk dat er een goede overdracht plaatsvindt als het kind van de voorschoolse opvang overstapt naar het basisonderwijs. In het convenant zijn hier al afspraken over gemaakt, die ook in dit document opgenomen zijn, zie hoofdstuk 7.

Alle scholen en organisaties hebben een methode en werkwijze gekozen die passend is bij hun eigen visie. Bij het kiezen van eenzelfde observatiesysteem betekent het aantasting van de identiteit van de voor- en vroegschool. De gemeente Hillegom wil ruimte blijven bieden aan deze diversiteit op basis van de visie van de voor- en vroegscholen. Echter worden er wel eisen gesteld aan de resultaatafspraken zoals vastgelegd in hoofdstuk 8.

Tot slot, de gemeente Hillegom wil samen met VVE-aanbieders een kind een succesvolle schoolcarrière bieden op zijn niveau. De gemeente Hillegom wil achterstanden voorkomen middels VVE en graag ouders de keuzevrijheid geven in de opvangmogelijkheden van hun kind, waarbij kosten/ bijdragen geen (doorslaggevende) rol spelen. In het laatste hoofdstuk zijn hiervoor de kaders benoemd.

1. Aanleiding

In dit hoofdstuk wordt de voorschoolse opvang en VVE in zijn historische context geplaatst met daarbij de aanleiding voor onderhavige notitie.

In 2010 is de Wet Ontwikkelingskansen door Kwaliteit en Educatie (hierna: Wet OKE) in werking getreden. Het doel van de wet is de taalontwikkeling van jonge kinderen te stimuleren en de kwaliteit van peuterspeelzalen te verbeteren.

De Wet OKE heeft er ook toe geleid dat de harmonisatie van kinderopvang en peuterspeelzaalwerk in een volgende fase is beland. De afgelopen jaren is te zien dat gemeenten een deel van het peuterspeelzaalwerk omvormen tot kinderopvang. Het kortdurend aanbod blijft behouden, vaak in de vorm van peuteropvang, maar werkende ouders kunnen dan kinderopvangtoeslag aanvragen.

Het kabinet heeft met de brief 'Een betere basis voor peuters' zijn plannen aangekondigd voor een vervolg op de Wet OKE. Voor de verdere harmonisatie van kinderopvang en peuterspeelzaalwerk zijn drie doelstellingen geformuleerd:

- de versterking van de pedagogische kwaliteit,
- één kwaliteitskader voor alle voorschoolse voorzieningen
- één financieringsstructuur voor werkende ouders.

Inmiddels is wet- en regelgeving van kracht waarin een deel van de resterende verschillen tussen de kwaliteitseisen aan kinderopvang en peuterspeelzaalwerk is weggenomen. Het gaat hierbij om de beroepskracht-kindratio, het vierogenprincipe en de eisen aan het pedagogisch beleidsplan. Zoals eerder aangekondigd, vindt de volledige gelijkschakeling van kwaliteitseisen plaats in 2018.

Wat is VVE, volgens wet- en regelgeving?

Een aantal Peuterspeelzalen en organisaties voor kinderopvang bieden voorschoolse educatie aan. Voorschoolse educatie is voor peuters van 2,5 tot 4 jaar. Gemeenten zijn en blijven verantwoordelijk voor de voorschoolse educatie voor kinderen van niet-werkende ouders met een risico op taalachterstand.

Vroegschoolse educatie is voor kinderen uit groep 1 en 2 van de basisschool. De basisschool is verantwoordelijk voor de vroegschoolse educatie en krijgt daar ook zelf de middelen voor.

Het doel van voor- en vroegschoolse educatie (VVE) is het voorkomen, vroegtijdig opsporen en aanpakken van taal- en ontwikkelingsachterstanden bij jonge kinderen. Vooral jonge kinderen met een risico op een taalachterstand in de Nederlandse taal hebben een goede voorbereiding nodig, voordat ze de stap maken naar de basisschool. Juist dán is extra aandacht voor deze kinderen nodig. VVE kan hierin een belangrijke rol spelen.

In 2007 is de Inspectie van het Onderwijs gestart met bestandsopnamen van alle VVE-locaties. Hierbij is een begin gemaakt met grote en middelgrote steden, in maart 2013 is de VVE-bestandsopname in de gemeente Hillegom gemaakt. Uit de bestandsopname is een aantal verbeter suggesties naar voren gekomen. De gemeente Hillegom geeft in het document “Voor- en vroegschoolse educatie naar een hoger plan” van juli 2014 de verbeterpunten aan die samen met haar partners zijn geformuleerd. Met als uiteindelijk doel van VVE dat kinderen op een goede wijze kunnen doorstromen naar groep 3. Er is een werkgroep VVE samengesteld bestaande uit vertegenwoordigers van peuterspeelzalen, kinderdagverblijven, scholen, CJG (voorheen consultatiebureau) en de gemeente. De werkgroep heeft de opdracht gekregen verschillende onderwerpen uit te werken en dit vastgelegd in een convenant d.d. 20-01-2015:

- Doelgroepdefiniëring en toeleiding;
- Warme overdracht/ doorlopende leerlijn;
- (Streef)resultaten en meetbare gebieden;
- Inspanningsverplichting ouderbetrokkenheid;

Inmiddels is de Wet OKE geëvalueerd, zie: “Evaluatie Wet ontwikkelingskansen door kwaliteit en educatie en specifieke uitkering gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid”, 2015 door Ministerie van OCW. Deze evaluatie en de uitkomsten van de VVE-bestandsopname hebben geleid tot de ambitie om het VVE-beleid in de gemeente Hillegom te herijken en waar nodig te herzien middels deze notitie. Daarnaast constateert de gemeente Hillegom dat het huidige beleid niet meer voldoet t.a.v. de uitvoering:

- De gemeente Hillegom wil innovatie vanuit de organisaties in de voorschoolse opvang zoveel mogelijk faciliteren, zoals de hybride vormen die al ontstaan zijn.
- De administratieve lasten die gepaard gaan met subsidies dienen voor zowel ouders als organisaties zo laag mogelijk te blijven.

De verdere inhoudelijke/operationele uitwerking van het uitvoeringsbeleid van de gemeente Hillegom tot op het niveau van uitvoeringsafspraken rondom VVE, vindt plaats in een al geformeerde werkgroep waarin alle partijen zich hebben verenigd, zie ook bijlage 1 en Convenant voor- en vroegschoolse educatie Hillegom, januari 2015.

1. Gewenste situatie

In onderhavig hoofdstuk zijn de uitgangspunten en kaders weergegeven voor het nieuwe uitvoeringsbeleid t.a.v. voorschoolse opvang en VVE. Het onderwijsachterstanden beleid van de gemeente Hillegom loopt in 2015 af. Het jaar 2016 is een overgangsjaar, de lopende afspraken worden voortgezet om organisaties de gelegenheid te geven te anticiperen op het nieuwe uitvoeringsbeleid. Met onderhavig document wil de gemeente nieuw uitvoeringsbeleid vastleggen voor de komende jaren op het terrein van voorschoolse opvang en VVE.

De gemeente Hillegom hanteert de volgende uitgangspunten en kaders:

- De keuzevrijheid van ouders is zo breed mogelijk
- In de voorschoolse opvang en bij de uitvoering van VVE wordt ouderparticipatie gestimuleerd.
- De administratieve lasten die gepaard gaan met subsidies dienen zowel voor ouders als organisaties zo laag mogelijk te blijven.
- Toegang tot VVE realiseren wordt mogelijk voor alle kinderen, die dit nodig hebben.
- Transparantie t.a.v. van toeleiding, uitvoering en evaluatie met aantoonbare resultaten voor de individuele kinderen die gebruik maken van VVE.
- Voldoen aan de eisen vanuit de Inspectie en het kwaliteitskader voor VVE.
- In 2017 anticiperen op het kabinetsbesluit nieuwe financieringssystematiek kinderopvang door geen organisaties meer te subsidiëren, maar een kindvolgend budget te introduceren.

Onderhavig uitvoeringsplan is gericht op de gemeente Hillegom, echter het verdient aanbeveling uitvoeringsafspraken door te zetten naar de samenwerkende gemeentes in de regio. Daarom zijn er inmiddels stappen gezet richting afstemming van beleid in de vorm van de werkgroep Doorgaande leerlijn VVE, waar de beleidsmedewerkers van de gemeenten Lisse, Hillegom, Noordwijk, Noordwijkerhout en Teylingen zitting in hebben.

2. Doelgroepdefinitie

Er is landelijk een doelgroep gedefinieerd voor kinderen die in aanmerking komen voor VVE. De gemeente Hillegom heeft in 2010 bij het vaststellen van de nota Onderwijs Achterstandenbeleid 2011–2015 het standpunt ingenomen dat deze doelgroep te beperkt is en hanteert een ruimere definitie.

Landelijk wordt de doelgroep gedefinieerd als kinderen (2,5 jaar tot en met 6 of 7 jaar) met een taalachterstand. Een taalachterstand kan verschillende oorzaken hebben, waarbij de voornaamste zijn: Nederlands als 2^e taal (NT2 kinderen) en kinderen met ouders met een lage opleiding (het zogenaamde 'leerlingengewicht' aangeduid in 0,3 of 1,2).

De gemeente Hillegom formuleert de doelgroepdefinitie breder. Naast NT2 en leerlingengewicht hebben de voor- en vroegscholen in Hillegom de ervaring dat ook kinderen van ouders met een hoger opleidingsniveau ontwikkelachterstanden kunnen hebben. Bijvoorbeeld doordat er weinig communicatie wordt aangeboden of dat er weinig sociale vaardigheden zijn aangeleerd.

Naast de taal/spraak achterstand passen voor de gemeente ook kinderen binnen de definitie met een motorische en/of sociaal emotionele achterstand.

Op basis van cijfers uit de voorgaande jaren is de inschatting dat het in de gemeente Hillegom gaat om ca. 50 kinderen per jaar (brede doelgroepdefinitie).

Kwantitatieve gegevens:

In de gemeente Hillegom is de afgelopen jaren uitgegaan van 40 tot 50 kinderen, die gebruik maken van VVE. Op peildatum 01-07-2015 maakte 49 kinderen gebruik van VVE geleverd door SPH, Smallsteps en Wonderland. ¹

Wat is achterstand?

Een ontwikkelingsachterstand is een achterstand van zes maanden of meer en kan zich op een of meer van de onderstaande gebieden manifesteren. Per gebied is aangegeven hoe de achterstand in beeld kan komen. Van de eerste vier gebieden staan in bijlage 3 per leeftijd de streefresultaten weergegeven.

De streefresultaten op het gebied van motorische ontwikkeling zijn gekoppeld aan het taalgebied.

Taal

Voorschoolse voorzieningen maken gebruik van het logopedisch spreekuur, dat op verzoek wordt aangeboden vanuit het CJG. Ook via de observaties (ook op

¹ Bron: verantwoording van betrokken organisaties aan gemeente.

vroegscholen) op verschillende leeftijden komt een achterstand op taal naar voren. Op de basisscholen komt regelmatig een logopediste langs. Inmiddels is door de gemeente Hillegom een uitgebreid pakket ingekocht, ingaande 2016, ten behoeve van VVE, de GGD zal minimaal het programma “VVE in beeld” in zetten.

Rekenen

Op voorscholen: Door middel van observeren. Op de voorscholen wordt met rekenen bedoeld o.a. begrippen (veel/weinig, groot/klein, lang/kort) Ook puzzels van klein naar groot. Dit heeft ook te maken met het inzicht (past die grote appel in het kleine kopje?). Het is nog erg gericht op taal. Op basisscholen: op indicatie van de leerkracht.

Sociaal Emotioneel

Op voorscholen: Via de verschillende methodes waarmee gewerkt wordt ('Uk en Puk', 'Pyramide', 'Peuterpraat'), komt dit ontwikkelingsgebied aan de orde. Op basisscholen: op indicatie van de leerkracht.

Motorische ontwikkeling

Motorische ontwikkeling gaat vaak samen met de taalontwikkeling. Dit gebied wordt ook geobserveerd. Dit geldt zowel op voor- als op vroegscholen.

Sociaal- medische factoren; Kinderen waarvan een zieke ouder niet voor hem/ haar kan zorgen, wanneer de partner werkt of een kind wat opgroeit bij een verslaafde alleenstaande ouder die niet werkt, hebben een sociaal medische indicatie voor kinderopvang. Bij de voorschool wordt de ontwikkeling van het kind gestimuleerd en de nodige structuur geboden. Sociaal-medische factoren kunnen andere ontwikkelingsachterstanden, zie hierboven, vergroten.

Volgens de wet op het Passend Onderwijs dienen schoolbesturen binnen hun Samenwerkingsverband te zorgen voor een passende onderwijsplek, zonedig met de inzet van jeugdhulp in aansluiting op VVE.

4. Toeleiding

In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe de toegang tot VVE georganiseerd dient te zijn, in aansluiting op het gemeentelijk beleid en het kwaliteitskader.

De GGD werkt aan flexibilisering van de bezoeken aan het CJG (voorheen consultatiebureau). Gezinnen waar al oudere kinderen zijn, hebben bijvoorbeeld wellicht minder behoefte aan contactmomenten. Hiervan wordt een inschatting gemaakt. Op deze manier is er meer ruimte voor gezinnen die dat nodig hebben. Het CJG adviseert ouders van alle peuters dat hun kind naar een voorschoolse voorziening gaat (kinderopvang, peuteropvang). Indien het CJG een (taal)achterstand constateert kan zij, in overleg met de voorschoolse voorziening, voor een voorrangplek met VVE zorgen. Plaatsing wordt zo spoedig mogelijk gerealiseerd op een locatie en uren waar plaats is. VVE is een vrije keuze van ouders. Het kan zijn dat ouders hiervan afzien of er voor kiezen hun kind op een wachtlijst te plaatsen, terwijl bij een andere VVE-aanbieder of op een ander dagdeel direct plaatsing mogelijk is. Het CJG neemt in dit geval contact op met de gemeente, zodat zij weet waarom een kind op de wachtlijst staat. Wanneer de ouders niet met hun kind naar het CJG gaan, komen zij niet in beeld. Hoewel dit onwenselijk is, betreft dit in eerste instantie een verantwoordelijkheid van ouders.

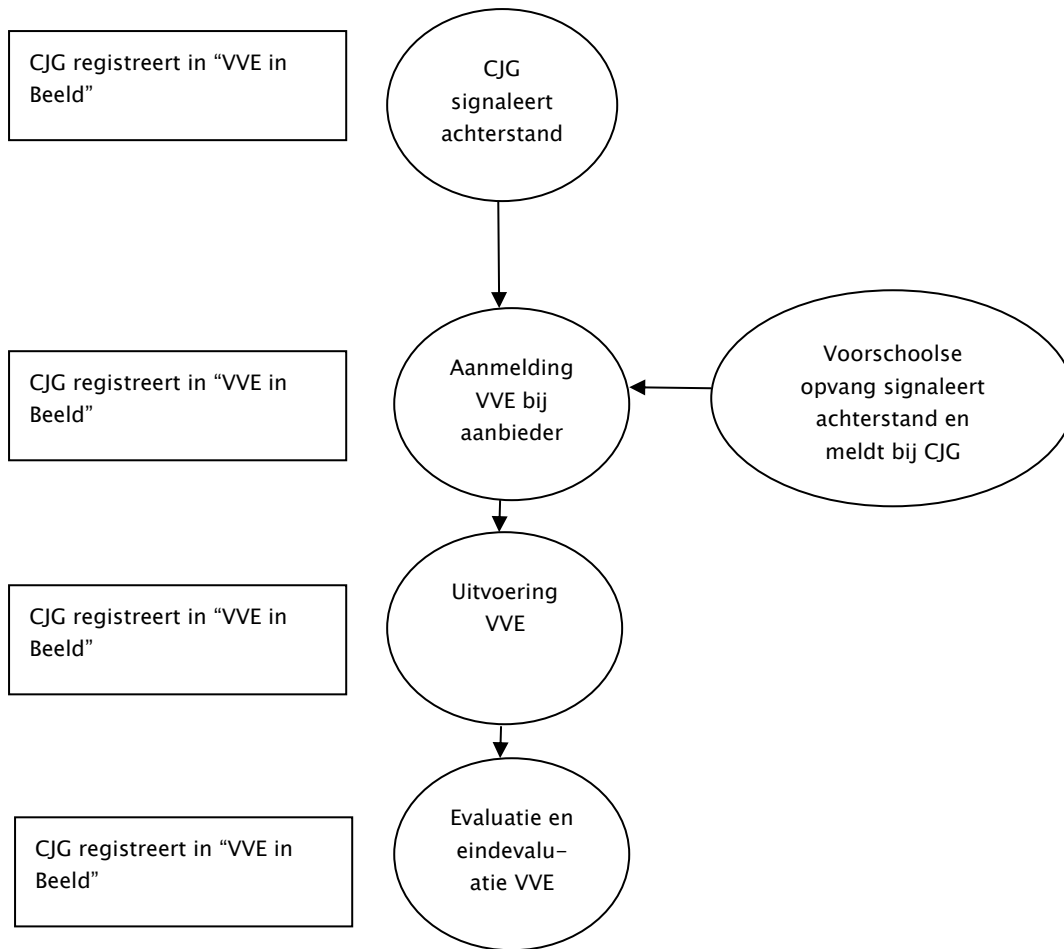
De peuter krijgt dan extra ondersteuning vanaf 2,5 jaar op de voorschoolse voorziening. Wanneer een voorschoolse voorziening zorgen heeft met betrekking tot de ontwikkeling van het kind, wordt het CJG om advies gevraagd.

Het is wenselijk dat er een koppeling plaatsvindt tussen de gegevens van de GGD/CJG (aldaar gesignaleerde kandidaten voor VVE) en de gegevens van de aanbieders van VVE (aangekomen kandidaten). Met behulp van de jaarlijkse subsidieverantwoording kan gemonitord worden of alle gescreende doelgroepkinderen daadwerkelijk zijn toegeleid naar een voorschool.

De werkgroep VVE (zie Convenant voor – en vroegschoolse educatie Hillegom, 2015) bekijkt hoe deze monitoring plaats kan vinden. Voor 2016 zijn hier reeds afspraken over gemaakt.

Het CJG heeft een nagenoeg 100% bereik onder peuters en kleuters. Zij is daarom de belangrijkste toeleider naar voor – en vroegschool. De gemeente heeft vertrouwen in de expertise van het CJG om de kinderen op juiste wijze te screenen. De toeleidingafspraken zijn sluitend, maar VVE wordt geadviseerd aan ouders en is niet verplicht.

Instroom en registratie:



5. Stimuleren van ouderparticipatie

Uiteraard zijn ouders de eerst verantwoordelijken waar het gaat om de zorg, ontwikkeling en opvoeding van hun kind. Echter de gemeente Hillegom wil ouderparticipatie stimuleren.

De gemeente Hillegom wil 100% van de ouders van VVE kinderen bereiken en betrekken bij de ontwikkeling van hun kind. Dat betekent dat ouders en VVE-aanbieders afstemmen wat zijn van elkaar verwachten. VVE-aanbieders houden een intakegesprek met de ouders. Hierin wordt duidelijk het belang van hun betrokkenheid besproken. De rol die ouders hierin kunnen innemen wordt aangepast aan hun persoonlijke mogelijkheden.

Samen met hen wordt gekeken hoe de ontwikkeling van het kind kan worden gestimuleerd. Er wordt een gezamenlijk doel gesteld wat het kind op dat moment nodig heeft. Ouders mogen ook hun eigen wensen bespreken. Indien nodig, kan er extra ondersteuning voor het gezin worden gezocht via het CJG.

Hoe VVE-aanbieders dit invullen kan per voorziening verschillen. Dit is meegenomen in het toetsingskader VVE waar de Inspectie van het Onderwijs mee werkt. Wanneer ouders zelf niet in gesprek willen gaan, wordt aan de hand van de ernst van de zorgen een oplossing op maat gezocht.

Afspraken en resultaten worden bijgehouden en zoveel mogelijk voortgezet bij overgang van voor- naar vroegschool.

In bijlage 2 is aangegeven wat de VVE-aanbieders dienen in te zetten aan ouderparticipatie.

In de VVE-subsidieverantwoording geven de voor- of vroegscholen geanonimiseerd aan de gemeente aan hoe de ouderparticipatie loopt. Op deze manier kan de gemeente Hillegom, in het kader van monitoring, samen met kinderdagverblijven, peuterspeelzalen en scholen evalueren of de gestelde doelen hebben bijgedragen aan de ontwikkeling van het kind of dat bijstelling van de aanpak wenselijk is.

6. Integraal VVE-programma

Volgens het “Besluit basisvoorwaarden kwaliteit voorschoolse educatie” is in de voorschoolse periode een programma vereist waarin op gestructureerde en samenhangende wijze de ontwikkeling wordt gestimuleerd op het gebied van taal, rekenen, motoriek en de sociaal-emotionele ontwikkeling. Het rijk verplicht een gemeente niet om een VVE programma te gebruiken dat door het NJI² is erkend. Het belangrijkste is de ontwikkeling van de peuter en hoe een peuter wordt gestimuleerd. Bij de start van de voor- en vroegschoolse educatie, in 2001, is er overleg geweest tussen de basisscholen, de peuterspeelzaal en de gemeente Hillegom. Toentertijd is afgesproken dat de peuterspeelzalen gingen werken met het programma ‘Peuterpraat’. Op dat moment was het van belang dat ook alle kinderopvangorganisaties VVE gingen leveren en soms keuzes maakten voor andere programma’s, met als gevolg dat er verschillende programma’s binnen Hillegom in gebruik zijn.

Aanvullend hebben de VVE-aanbieders methoden, kindvolgsystemen en observatiemethoden die passen bij de identiteit van de voorziening (zie bijlage 1). Piramide is bijvoorbeeld een programma waar Wonderland mee werkt. Keuzes zijn vaak gemaakt in groter (regionaal) verband.

De Inspectie heeft de voorkeur voor een keuze voor één programma, echter dit is geen harde eis vanuit de Inspectie.

Niet alle in gebruik zijnde programma’s zijn erkend. Erkenning is relatief nieuw, het is geen vereiste. Het Rijk hecht waarde aan resultaten, de gemeente Hillegom richt zich op programma’s die bijdragen aan de ontwikkeling van het kind. Zij wil VVE-aanbieders vrij laten in deze keuzes. Uit de subsidieverantwoording blijkt of de gebruikte VVE-programma’s bijdragen aan de ontwikkeling van het kind. Het behalen van de doelen binnen de resultaatafspraken toont de effectiviteit van de programma’s aan.

Resultaatafspraken

Als uitgangspunt voor de resultaatafspraken zijn doelen (zie ook bijlage 3) geformuleerd op het terrein van:

- Taalontwikkeling
- Rekenontwikkeling
- Sociaal emotionele ontwikkeling.

² Nederlands Jeugdinstituut (NJI): landelijk kennisinstituut voor jeugd- en opvoedvraagstukken

Als bron is gebruikt: Nationaal Expertise centrum SLO³ (Methode Puk & Ko).

Daarnaast:

- Alle ouders van VVE-kinderen zijn, in principe, betrokken bij de ontwikkeling van hun kind. Hun bijdrage hieraan staat beschreven in gespreksverslagen van de voor- of vroegschool en is onderdeel van het kinddossier.
- Alle kinderen die VVE hebben gevolgd krijgen een schriftelijke en een warme (mondeline) overdracht wanneer zij naar de basisschool gaan. De warme overdracht vindt niet plaats wanneer de achterstand niet meer actueel is bij de overgang naar de basisschool.

³ SLO heeft als nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling een publieke taakstelling in de driehoek beleid, praktijk en wetenschap. SLO heeft een onafhankelijke, niet-commerciële positie als landelijke kennisinstelling en is dienstbaar aan vele partijen in beleid en praktijk.

7. Doorgaande leerlijn VVE

De gemeente Hillegom vindt het belangrijk dat er een goede overdracht plaats vindt als het kind van de voorschoolse opvang overstapt naar het basisonderwijs. Vanuit het convenant zijn hier al afspraken over gemaakt, die ook in dit document opgenomen zijn.

Wanneer een kind overgaat van een voorschoolse voorziening naar de basisschool, wordt gebruik gemaakt van een overdrachtsformulier. Wanneer kinderen VVE hebben gevolgd wordt daar als bijlage een extra overdrachtsformulier aan toegevoegd. Bovendien vindt dan een warme (mondelijke) overdracht plaats. Op het VVE formulier wordt extra ingezoomd op:

- speel- en werkgedrag;
- sociaal- en emotionele ontwikkeling en de gedragingen die daarmee samenhangen;
- focus op de spraak- en taalontwikkeling;
- Aandeel ouders bij de ontwikkelingen van het kind.

De formulieren worden bij 3 jaar en 10 maanden ingevuld en opgestuurd naar de school ter attentie van de directie of Intern Begeleider (dit mag verschillen zolang de afspraken tussen partners hierover helder en eenduidig zijn vastgelegd). Er is dan voldoende tijd om de overgang te bespreken indien dat nodig is. Wanneer bij een VVE peuter van 3 jaar en 10 maanden de achterstand niet meer actueel is, kan worden volstaan met het opsturen van de formulieren.

Bij peuters die een warme overdracht hebben gehad vindt terugkoppeling van vroeg- naar voorschool plaats. De VVE-coördinator van de voorschool wordt dan geïnformeerd over de resultaten die zijn geboekt. Zo is zichtbaar wat de voorschoolse voorziening heeft geboden en kan de afstemming tussen voor- en vroegschool worden geoptimaliseerd. Dit geldt met name voor de eerste drie maanden. In een later stadium is de afstemming tussen voor- en vroegschool minder duidelijk te zien (en niet meer nodig) omdat kinderen enorme ontwikkelingssprongen kunnen maken.

Door uniform gebruik te maken van de overdrachtsformulieren, komt er afstemming en commitment over het niveau van het doelgroepkind. Zo kan de zorg en interne begeleiding per kind worden aangepast. Op het overdrachtsformulier is aangegeven of een warme overdracht en/ of terugkoppeling wenselijk is.

Wanneer een VVE-kind op het laatste moment verandert van basisschool, stuurt de 'oude' basisschool de informatie terug naar de voorschoolse voorziening. Wanneer een basisschool zorgen heeft om een kind en er geen warme overdracht heeft plaatsgevonden, neemt de school contact op met de voorschool. De ouders wordt gevraagd de gegevens van de voorschool in te vullen bij inschrijving.

8. Resultaten

Alle scholen en organisaties hebben een methode en werkwijze gekozen die passend is bij hun eigen visie. Bij het kiezen van eenzelfde observatiesysteem zou de identiteit van de voor- en vroegschool worden aangetast. De gemeente Hillegom wil ruimte blijven bieden aan deze diversiteit op basis van de visie van de voor- en vroegscholen.

Daarom gaat iedere voor- en vroegschool uit van de ontwikkelingsdoelen/streefresultaten die zijn vastgesteld in de doorgaande (leer)lijnen opgesteld door de SLO (bijlage 3). Zo wordt er binnen de voor- en vroegscholen gebruik gemaakt van een ononderbroken ontwikkelingslijn. De resultaten worden twee maal per jaar aan de gemeente verantwoord middels de subsidieverantwoording.

In de nota: “In de Voor- en vroegschoolse educatie naar een hoger plan”, juli 2014, van de gemeente Hillegom is een hoog ambitieniveau neergezet voor het vastleggen van de resultaatafspraken en meetmethodes. Vanuit de werkgroep, geformeerd vanuit het convenant, zal onderzocht worden hoe dit hoge ambitieniveau pragmatisch ingevuld kan worden.

Resultaatafspraken en meetmethodes

Zowel in het toezichtkader Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) als in het toezichtkader Primair Onderwijs vraagt de Onderwijsinspectie de ontwikkeling van kinderen te volgen⁴. Van elke voor- en vroegschool wordt verwacht dat ze de brede ontwikkeling van alle kinderen systematisch volgt, vastgelegd in een protocol. Vanuit de werkgroep VVE wordt een bewaker/documenteigenaar aangewezen.

De ontwikkelingsdoelen zijn gezamenlijk vastgesteld voor kinderen bij aanvang groep 1 (4 jaar) en voor kinderen eind groep 2 (tussen 5 en 6 jaar). Elke voor- en vroegschoolse voorziening zal een aantal eigen formulieren opstellen met daarin een aantal gezamenlijk vastgestelde (onderstaande) punten. Dit betekent dat er binnen het protocol gebruik gemaakt wordt van:

1. Intakeformulier

Een gestandaardiseerd intakeformulier waarop minimaal de volgende aspecten zijn ingevuld:

- Samenstelling van het gezin en de plaats van het kind daarin;
- Bijzonderheden van de ontwikkeling;
- Ontwikkelings- en kindkenmerken;
- Gezondheid en (opvallende) gedragskenmerken van het kind;

⁴ Bron: Werkinstructie toezichtkader voor- en vroegschoolse educatie, oktober 2013, onderwijsinspectie

- De wijze van opvoeden en het stimuleren van de ontwikkeling (rol van beide ouders, tijd voor het kind, eet- en slaapritme, voorlezen, thuistaal).

2. Gespreksformulier

Een gestandaardiseerd gespreksformulier waarin:

- In de peuterperiode wordt een aantal maal (wat nodig is) een verslag van een oudergesprek gemaakt. In de peuterperiode vindt dit doorgaans plaats na de wenperiode, rond 3 jaar en voor de overgang naar de basisschool. (Voor 'niet-VVE kinderen' volstaat het kindvolgsysteem);
- In de kleuterperiode vinden de 10-minutengesprekken meestal twee à drie keer per jaar plaats, zoals voor de rest van de school geldt;
- Alle VVE ouders zijn, in principe, betrokken bij de ontwikkeling van hun kind. Hun bijdrage staat beschreven en is onderdeel van de overdracht van voor- naar vroegschool.

3. Overdrachtsformulier

Een gestandaardiseerd (extra) overdrachtsformulier waarin de ontwikkelingsgegevens zijn gekoppeld aan diverse domeinen: sociaal emotionele ontwikkeling, spraak- taalontwikkeling en speel- werkgedrag; de VVE-kinderen krijgen een warme overdracht bij 3 jaar en 10 maanden. Dit houdt in dat er een afspraak wordt gemaakt tussen voor- en vroegschool om de voortgang van het kind mondeling te bespreken (mits de achterstandssituatie van het kind nog actueel is);

Wanneer de vroegschool een overdracht ontvangt van een kind dat niet bekend is bij de school, wordt de overdracht teruggestuurd naar de voorschoolse organisatie.

4. Observatie-instrument

Een gestandaardiseerd observatie-instrument waarin:

- De leidsters/leerkrachten van elk kind de beginsituatie (d.w.z. binnen 3 maanden) vastleggen voor een vroegtijdige signalering van achterstanden (eerste observatiemoment);
- De leidsters/leerkrachten regelmatig en systematisch de ontwikkeling volgen (en beoordelen/ evalueren) op de vier VVE-domeinen taal, rekenen, motoriek en de sociaal-emotionele ontwikkeling;
- Het aantal observatiemomenten is vastgesteld; tenminste 3 observatiemomenten in de voorschoolse en minimaal 4 in de vroegschoolse periode;
- De observatie- en eventuele toetsgegevens zijn vastgelegd in een peuter/ kleuter leerlingvolgsysteem en geven zicht op de ontwikkeling (of de eventuele stagnatie).
- De leerkrachten in de vroegschool, indien aanwezig, de gegevens van de voorschool gebruiken.

Afspraken:

- Bij verandering van het gebruik van het observatie-instrument, wordt dit doorgegeven aan degene die dit protocol (behorende bij het observatie-instrument) bewaakt.
- Bij veranderingen in de werkinstructie toezichtkader voor- en voegschoolse educatie van de onderwijsinspectie, worden deze veranderd door de bewaker/documenteigenaar van het protocol en doorgegeven aan de voor- en voegscholen in een nieuw/aangepast document.

9. Toekomstige financiering

De gemeente Hillegom wil samen met VVE-aanbieders een kind een succesvolle schoolcarrière bieden op zijn of haar niveau.

De gemeente Hillegom wil achterstanden voorkomen middels VVE en daarbij ouders de keuzevrijheid geven in de opvangmogelijkheden van hun kind, waarbij kosten/ bijdragen geen (doorslaggevende) rol spelen.

Sinds 2008 is er een VVE-subsidie, waar voorscholen een beroep op kunnen doen, gekoppeld aan het aantal kinderen dat VVE ontvangt.

De gemeente Hillegom zal in het kader van de harmonisatie van de kinderopvang en peuterspeelzalen een aantal aanpassingen doen in de financiering met ingang van 1 januari 2017.

Daarnaast zal de gemeente Hillegom in 2017 gaan anticiperen op het kabinetsbesluit nieuwe financieringssystematiek kinderopvang.

Uitgangspunten voor de toekomst voor de uitvoering van het VVE-beleid in de gemeente Hillegom zijn:

- Gemeente Hillegom subsidieert geen organisaties meer.
- Uitvoering van het VVE-beleid, dus de extra begeleiding en niet de opvang, wordt gefinancierd conform een kindvolgende systematiek. Financiering is onafhankelijk van inkomsten ouders. Financiering vindt plaats aan de organisatie, gekoppeld aan het betreffende kind.
- De gemeente hanteert geen plafond voor kosten voor de VVE-begeleiding.

Uitgangspunten voor de toekomst t.a.v. voorschoolse opvang:

- De wet op de kinderopvang is de voorliggende voorziening. Dit wil zeggen dat kinderen van ouders die beiden werken of alleenstaande één-verdieners aanspraak kunnen maken op de Wet op de kinderopvang, als het kind een organisatie bezoekt die valt onder de Wet op de Kinderopvang.
- De gemeente stelt een tegemoetkoming in de kosten beschikbaar voor de opvang aan ouders van kinderen die VVE-begeleiding nodig hebben en geen gebruik kunnen maken van de Wet op de Kinderopvang. De tegemoetkoming in de kosten is bestemd voor peuters van 2,5 jaar tot 4 jaar van ouders/verzorgers:
 - die geen aanspraak kunnen maken op de fiscale kinderopvangregeling of
 - met een minimum (gezins)inkomen minder dan 110% van het sociaal minimum
- De eigen bijdrage voor ouders, die geen gebruik kunnen maken van de Wet op de Kinderopvang, blijft op het niveau van 2016.

- De gemeente hanteert een plafond voor tegemoetkoming van de opvang. Deze wordt gebaseerd op de uitgaven voor voorschoolse opvang in 2016.
- Verder invulling van dit uitvoeringsbeleid zal zo nodig worden aangepast afhankelijk van rijksbeleid en de financiering daarvan. Het kabinet is voornemens alle peuters minimaal 2 dagdelen opvang te bieden (zie Miljoenennota Prinsjesdag 2015)

De financiering van opvang, vanaf 2017, bij de voorschoolse voorziening ziet er schematisch als volgt uit:

<i>VVE-indicatie?</i>	<i>Nee</i>			<i>Ja</i>	
<i>Inkomens-situatie ouders/verzorgers</i>	Tweeverdieners of alleenstaande éénverdiener	Gezinsinkomen eenverdieners boven 110% van het sociaal minimum	Gezinsinkomen eenverdieners onder 110% van het sociaal minimum	Tweeverdieners	Eénverdiener, zowel onder als boven sociaal minimum van 110%
<i>(mede)financieringsbron</i>	Wet op de Kinderopvang	Eigen middelen	Tegemoetkoming van de gemeente in het kader van armoede-beleid	Wet op de Kinderopvang	Tegemoetkoming van de gemeente

10. Documenten

- Evaluatie Wet ontwikkelingskansen door kwaliteit en educatie en specifieke uikering gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid, 2015, Ministerie van OCW
- Kabinetsbesluit nieuwe financieringssystematiek kinderopvang, juni 2015, Ministerie van SZW
- Actieprogramma Tel mee met Taal, maart 2015 Ministerie van OCW
- Uitwerkingsvoorstel VNG peuterscenario, september 2014
- Een betere basis voor peuters, juni 2014, Ministerie van SZW
- Laat peuters spelen! MOgroep/Sardes 2014
- Nieuw toezicht voor de kinderopvang, november 2014, Ministerie van SZW
- Landelijk Register Kinderopvang en Peuterspeelzalen
- Convenant voor- en vroegschoolse educatie Hillegom, januari 2015;
- Voor- en vroegschoolse educatie naar een hoger plan”, juli 2014, gemeente Hillegom
- Digitale monitor 2013
- Verordening regelende de toekenning van bijdragen in de kosten van het bezoeken van peuterspeelzalen in Hillegom
- Aanvraagformulier “ouderbijdrage voor peuterspeelzaalbezoek” gemeente Hillegom

Bijlage 1: Overzicht voor- en vroegscholen in Hillegom

Alle peuterspeelzalen, kinderdagverblijven en scholen van Hillegom maken gebruik van intakeformulieren en gespreksformulieren. Daarnaast de volgende observatie-instrumenten gebruikt:

	Landelijk register Kinderopvang en Peuterspeelzalen Convenant	kind/ leerlingvolgsysteem	observatie instrument/ methode
VOORSCHOLEN			
Smallsteps; De kabouter tuin	Geregistreerd Voorschoolse educatie: Ja Convenant ondertekend		Uk & Puk
Peuterspeelzalen; Incl. Morgenland	Geregistreerd Voorschoolse educatie: Ja Convenant ondertekend	Cito Volglijst peuters	Peuterpraat
Wonderland	Geregistreerd Voorschoolse educatie: Ja Convenant ondertekend	Wat is Doen, Praten en Bewegen? Doen, Praten en Bewegen is een compleet kind volgsysteem. -Zo Doe Ik: voor de sociaal emotionele ontwikkeling -Zo Beweeg Ik: voor de motorische ontwikkeling -Zo Praat ik: voor de	Piramide

		spraak/taal ontwikkeling	
De Theepot	Geregistreerd Voorschoolse educatie: Nee Convenant ondertekend		Uk & Puk
VROEGSCHOLEN			
De Leerwinkel (Sophiastichting)	Convenant ondertekend	Cito	Kinder- klanken
De Giraf (Sophiastichting)	Convenant ondertekend	Cito	Kinder- klanken
Hilmare (st. Openbaar onderwijs)	Convenant ondertekend	Cito Leerlingvolgsysteem-kaart groep 1 en 2	Kinder- klanken
Johannesschool (Sophiastichting)	Convenant ondertekend	Cito	Pravoo Kinder- klanken
Jozefschool (Sophiastichting)	Convenant ondertekend	Cito	Kinder- klanken
De Fontein (st. Prot. Chris. Primair Onderwijs)	Convenant ondertekend	Cito Parnassys (digitaal)	Kinder- klanken
De Toermalijn (st. Ithaka)	Convenant ondertekend	Cito Parnassys (digitaal)	Kinder- klanken

Bijlage 2: Visie op samenwerking met ouders⁵

Ouders zijn opvoeders en verantwoordelijk voor de opvoeding van hun kinderen. Pedagogisch medewerkers/leerkrachten van voor- en vroegscholen zijn medeopvoeders van de kinderen in hun groep/klas. Dit maakt ouders en pedagogisch medewerkers/leerkrachten tot partners in de opvoeding van een kind. Partner zijn in de opvoeding van een kind vraagt om een goede samenwerking tussen ouders en pedagogisch medewerkers/leerkrachten. De basis voor een goede samenwerking is wederzijds respect voor elkaar, voor elkaars opvattingen en achtergronden. Ook voor het gevoel van veiligheid van de kinderen is het belangrijk dat kinderen weten dat hun ouders en de pedagogisch medewerkers/leerkrachten elkaar vertrouwen. Een goede samenwerking komt ten goede aan de kinderen, de ouders en de pedagogisch medewerkers/leerkrachten. Voor het samenwerken zijn een goed contact en goede communicatie tussen de pedagogisch medewerkers/leerkrachten noodzakelijk. Om een kind goed te kunnen verzorgen, op te voeden en te stimuleren in de ontwikkeling moet bekend zijn wat de specifieke behoeften zijn van ieder kind en wat er in een kind omgaat, hoe de belevingswereld van het kind is. Ouders kennen hun eigen kind het beste en zijn daarmee de belangrijkste bron van informatie. De pedagogisch medewerkers/leerkrachten dienen om deze reden te streven naar open informatieoverdracht waarbij uitwisseling van ervaringen, verwachtingen, ideeën en opvoedingstips belangrijk zijn. Als er sprake is van onduidelijkheid over het pedagogisch handelen, lichten de pedagogisch medewerkers/leerkrachten hun werkwijze aan ouders zorgvuldig toe.

De voor- en vroegscholen in Hillegom vinden het van belang om ouders te betrekken bij de voor en vroegschoolse educatie. Door de ouders de mogelijkheid te bieden om thuis aan te sluiten bij wat er op de groep/ in de klas aan ontwikkelingstimulerende activiteiten wordt ondernomen, wordt de effectiviteit van de voor- en vroegschoolse educatie vergroot. De voor- en vroegscholen zien deze vorm van ouderparticipatie als voorwaarde bij het aanbieden van voor- of vroegschoolse educatie.

Ten grondslag aan het wel of niet effectief zijn van de voor- of vroegschoolse educatie ligt de mate waarin ouders zich welkom voelen binnen de voor-of vroegschool vanaf het eerste moment dat ze er binnen komen.

⁵ Waar over ouders wordt gesproken kan ook verzorgers worden gelezen.

Doelstellingen

Vanuit de bovenstaande visie hebben de voor- en vroegscholen de volgende doelstellingen op het gebied van ouderbetrokkenheid geformuleerd:

- pedagogisch medewerkers/ leerkrachten heten ouders welkom;
- pedagogisch medewerkers/ leerkrachten benaderen ouders met respect en nemen ouders serieus;
- pedagogisch medewerkers/ leerkrachten en ouders spreken wederzijds hun verwachtingen naar elkaar uit;
- pedagogisch medewerkers/ leerkrachten en ouders weten wat er van hen verwacht wordt en worden ook aangesproken op hun verantwoordelijkheden;
- pedagogisch medewerkers/ leerkrachten zijn geschoold in het (samen)werken met ouders;
- met het aanbod naar ouders toe wordt rekening gehouden met het verschil in achtergronden van ouders van doelgroepkinderen;
- ouders worden gestimuleerd deel te nemen aan activiteiten die voor hen binnen de voor- en vroegscholen worden georganiseerd;
- ouders van doelgroepkinderen worden gestimuleerd om thuis met hun kind te spelen en te lezen rondom het thema waaraan op de voor- en vroegschool wordt gewerkt.

Welkom op de voor- of vroegschool

De voor- en vroegscholen vinden het van belang ouders welkom te heten. Met iedere ouder wordt een intakegesprek gehouden. Tijdens het intakegesprek worden ouders bij de voorscholen geïnformeerd over voorschoolse educatie en over de rol van ouders hierbij. Indien dit van toepassing is, gebeurt dit ook bij de basisscholen.

Tijdens het gesprek worden tevens de volgende punten besproken:

- vragen naar aanleiding van het intakeformulier;
- de gewoonten en bijzonderheden van het kind;
- er wordt aan de ouders gevraagd welke taal er thuis wordt gesproken en hoe vaak het kind de Nederlandse taal hoort;
- er worden afspraken gemaakt over het wennen van kinderen;
- de dagelijkse gang van zaken binnen de voor- of vroegschool wordt uitgelegd aan ouders. Op basisscholen wordt dit punt eventueel op een algemene informatieavond voor ouders doorgesproken.

De ouders die de Nederlandse taal niet of slecht spreken, krijgen een uitnodiging om een kijkje te nemen binnen de voor- of vroegschool. De ouders krijgen, door eventueel een dagdeel mee te kijken, een goed beeld van de voor- of vroegschool. Aan het eind kan een kort een gesprek worden gevoerd.

Ouders informeren over hun kind

Pedagogisch medewerkers/ leerkrachten hebben op verschillende momenten contact met ouders over de ontwikkeling van kinderen. Op alle voor- en vroegscholen is er sprake van zowel informele contacten als gesprekken waarvoor vooraf een afspraak wordt gemaakt. Voorbeelden van informele gesprekken zijn de dagelijkse overdrachtsgesprekken tussen pedagogisch medewerkers/ leerkrachten en ouders. Bij formele afspraken valt te denken aan de jaarlijkse voortgangsgesprekken. Aan het eind van de voorschoolperiode vindt een eindgesprek plaats. Dit gesprek is bedoeld om de voorschoolperiode met ouders af te sluiten, zodat het kind formeel overgedragen wordt aan de basisschool. Aan dit gesprek zijn overdrachtsformulieren ten behoeve van de doorgaande lijn gekoppeld die door een medewerker van de voorschool ingevuld worden en vervolgens met de ouders doorgesproken. Na ondertekening van de formulieren door de ouders (tekenen 'voor gezien' is daarbij voldoende) gaan de overdrachtsformulieren naar de toekomstige basisschool van het kind.

Ouders betrekken bij de voor- en vroegscholen

Ouders worden op verschillende manieren betrokken bij de activiteiten op de voor- en vroegscholen. Afhankelijk van de leeftijd van de kinderen kan de vorm van de ouderbetrokkenheid per voor- en vroegschool verschillen. Voorkomende vormen van ouderbetrokkenheid op het gebied van voor- en vroegschoolse educatie zijn:

- De (spel)inloop

De (spel)inloop vindt plaats bij de voor- en vroegscholen aan het begin van de ochtend en de middag. De spelinloop is bedoeld om de overgang van thuis naar school goed te laten verlopen. Bij de voorschool wordt van ouders verwacht dat zij tijdens de (spel)inloop spelen met hun kind. Ouders maken op deze manier kennis met verschillende spel- en ontwikkelingsmaterialen.

- Informatieverstrekking

De manier waarop de voor- en vroegschool de ouders informeert, hangt af van de leeftijd van de kinderen. Dit kan via een verteltafel, een ouderinformatiebord, een (thema)brief of een jaarkalender gebeuren.

- Ouderavond bij voorschool

Op de voorscholen wordt minimaal 1 keer per jaar een ouderavond georganiseerd met de voorschoolse educatie als onderwerp. Naast deze ouderavond wordt er veelal een tweede ouderavond met een opvoedkundig karakter georganiseerd.

- Uitstapjes ouders wordt de kans geboden deel te nemen aan uitstapjes die vanuit de voor-/vroegschool worden ondernomen met de kinderen. De uitstapjes zijn vaak gerelateerd aan het thema waaraan gewerkt wordt. Ouders ervaren zo het plezier dat kinderen hebben in het ondernemen van (gezamenlijke) activiteiten. De pedagogisch medewerkers/ leerkrachten hebben tijdens uitstapjes een voorbeeldfunctie naar ouders toe.

- Kom in de groep/klas!

Gedurende het gehele jaar bestaat de mogelijkheid voor ouders om een kijkje te nemen op de voor-/vroegschool tijdens openingstijden. Ouders leren zo hoe een dagdeel op de

voor-/vroegschool verloopt en zien hoe pedagogisch medewerkers/ leerkrachten met de kinderen werken.

- Ouders spelen/leren thuis met hun kind

Omdat het stimuleren van de ontwikkeling van kinderen kracht wordt bij gezet als de activiteiten, niet alleen in de voorschool plaatsvinden maar óók in de thuissituatie, worden ouders gevraagd om thuis ook ontwikkelingsstimulerende activiteiten met hun kinderen te doen. De voorscholen stimuleren ouders hierin door themabrieven mee te geven waarin wordt aangegeven aan welk thema er de komende weken gewerkt zal worden en welke taalbegrippen aan bod komen. Ouders worden gevraagd deze begrippen extra te oefenen met hun kind. Tevens worden er via de themabrief ideeën gegeven voor activiteiten die ouders thuis kunnen doen met hun kind om de woordenschat van hun kind te vergroten, evenals tips voor liedjes en boekjes die ouders kunnen gebruiken. In de 10-minutengesprekken is het bespreken van wat de ouders doen met de tips, de themabrief een vast onderdeel van het gesprek.

Werken met het ouderbeleid

Minimaal 1 keer per jaar wordt de mate waarin ouders betrokken zijn bij de activiteiten binnen de voor- en vroegscholen geëvalueerd. Hierdoor blijft de ouderbetrokkenheid een actueel onderwerp, wordt deze geborgd en wordt, indien dit nodig blijkt, gezocht naar een betere aansluiting bij de ouders.

Bijlage 3: Doelen t.a.v. leer- reken en sociaal emotionele ontwikkeling

Doelen m.b.t. taalontwikkeling:

	VOOR AANVANG GROEP 1	EIND GROEP 2
Mondelinge taalvaardigheid		
Woordenschat en woordgebruik	<ul style="list-style-type: none"> -heeft een passieve woordenschat van gemiddeld 4000 woorden -heeft een actieve woordenschat van gemiddeld 2000 woorden -gebruikt woorden in een andere situatie -gebruikt steeds meer verschillende en complexere woorden -kent het verschil tussen ik, jij, hij/zij -gebruikt verleden tijd, bijvoorbeeld: "We gingen naar de dierentuin." -gebruikt onbepaalde voornaamwoorden, bijvoorbeeld: iedereen, alles... -gebruikt bijvoeglijke naamwoorden, bijvoorbeeld: kleine, rode... -gebruikt het woordje er, bijvoorbeeld: "Er zit een poes in de tuin." -heeft 75% van de klinkers en medeklinkers van het Nederlandse taalsysteem verworven -laat onbeklemtoonde lettergrepen niet langer weg (zegt bijvoorbeeld niet langer 'naan' maar 'banaan') -heeft nog moeite met clusters van medeklinkers (zegt bijvoorbeeld 'tap' i.p.v. 'trap') 	<ul style="list-style-type: none"> -heeft een passieve woordenschat van gemiddeld 7000 woorden -heeft een actieve woordenschat van gemiddeld 3500 woorden -gebruikt een nieuw geleerd woord in een andere situatie -gebruikt steeds meer verschillende en complexere woorden -beheerst het Nederlandse klanksysteem

	<ul style="list-style-type: none"> -laat laatste medeklinker soms nog weg (vooral 'l' en 'r', zegt bijvoorbeeld 'kame' i.p.v. 'kamer') 	
Vloeiend en verstaanbaar spreken	<ul style="list-style-type: none"> -vertelt over wat hij/zij gedaan of meegemaakt heeft op verstaanbare en begrijpelijke wijze -maakt zinnen met een vervoegd werkwoord, bijvoorbeeld: "Peter heeft zuiger uit(ge)daan." -maakt eenvoudige samengestelde zinnen (en, dan, toen, en dan, en toen...) -maakt vraagzinnen (wie, wat, waar, hoe...) -kan praten over thema's buiten het hier-en-nu -heeft nog moeite met lange zinnen -maakt nog regelmatig fouten met onregelmatige vervoegingen (zegt bijvoorbeeld 'Ik loopte') -benoemt en beschrijft alledaagse aspecten, zoals mensen, plaatsen en dingen -maakt zinnen met een vervoegd werkwoord, bijvoorbeeld: "Peter heeft zuiger uit(ge)daan." -maakt eenvoudige samengestelde zinnen (en, dan, toen, en dan, en toen...) -maakt vraagzinnen (wie, wat, waar, hoe...) -kan praten over thema's buiten het hier-en-nu -heeft nog moeite met lange zinnen -maakt nog regelmatig fouten met onregelmatige vervoegingen (zegt bijvoorbeeld 'Ik loopte') -beschrijft veel voorkomende 	<ul style="list-style-type: none"> -vertelt uitvoerig en samenhangend over wat hij gedaan of meegemaakt heeft -benoemt en beschrijft alledaagse aspecten, zoals mensen, plaatsen en dingen met gebruik van complexe zinsconstructies -beschrijft een aantal veel voorkomende handelingen met gebruik van complexe zinsconstructies -gebruikt complexe taalfuncties als redeneren en concluderen

	<p>handelingen, zoals eten of naar bed gaan</p> <ul style="list-style-type: none"> -maakt zinnen met een vervoegd werkwoord, bijvoorbeeld: "Peter heeft zuiger uit(ge)daan." -maakt eenvoudige samengestelde zinnen (en, dan, toen, en dan, en toen...) -kan praten over thema's buiten het hier-en-nu -heeft nog moeite met lange zinnen -maakt nog regelmatig fouten met onregelmatige vervoegingen (zegt bijvoorbeeld 'Ik loopte') 	
Luisteren	<ul style="list-style-type: none"> -kan enkelvoudige instructie begrijpen en uitvoeren -luistert naar een op de leeftijd afgestemd verhaal en ontwikkelt verhaalbegrip door het interactief voorlezen -luistert naar een op de leeftijd afgestemd radio- / televisiefragment of gesproken tekst op internet -luistert naar een ander 	<ul style="list-style-type: none"> -kan meervoudige instructie en mededelingen begrijpen en uitvoeren, bijvoorbeeld 'als de bel gaat, pak je je tas en ga je netjes in de rij staan' -luistert naar een op de leeftijd afgestemd verhaal en begrijpt het verhaal of de informatieve tekst -luistert naar een op de leeftijd afgestemd radio- / televisiefragment of gesproken tekst op internet -laat zien dat hij naar een ander luistert en geeft gepaste feedback, bijvoorbeeld door te knikken of te antwoorden

Gesprekjes voeren	<ul style="list-style-type: none"> -kan een gesprek voeren met leidster en ander kind -kent enkele gespreksregels -reageert spontaan op ander kind of leidster, bijvoorbeeld door iets over zichzelf te vertellen -geeft antwoord op vragen van de leidster of ander kind - wie, wat, waar vragen -aanwijsvragen -luistervragen -voorspelvragen -keuzevragen (tussen twee dingen kiezen) 	<ul style="list-style-type: none"> -kan op eigen initiatief een gesprek beginnen met de leerkracht en ander kind -kent en handelt naar de gespreksregels, zoals wachten tot een ander is uitgesproken -kan op communicatief adequate wijze spontaan vertellen over onderwerpen die hem bezighouden -geeft gepast antwoord op vragen van de leerkracht of ander kind -hoe, waarmee, wanneer, et cetera -denkvragen -tegendeelvragen (bij een plaatje van een eend: 'Is dat een kikker?') -keuzevragen (kiezen tussen meerdere en complexere zaken) -indirecte vragen (bijvoorbeeld: 'ik zou graag weten waarom je dat deed') -reflectieve vraag (bijvoorbeeld: 'Hoe vind je dat het ging?')
Mening uiten en vragen stellen	<ul style="list-style-type: none"> -leert vergelijkingen te maken en zijn mening te geven -stelt vragen om ergens meer over te weten te komen: wat, wie, waar, waarom 	<ul style="list-style-type: none"> -kan zijn mening verwoorden, onder andere door gebruik van 'ik vind'-zinnen -stelt vragen en gebruikt vraagzinnen om ergens meer over te weten te komen: hoeveel, waarmee, welke, wanneer, et cetera -kan op gepaste wijze de hulp van anderen inroepen
Ontluikende en beginnende geletterdheid		

<p>Oriëntatie op boek en verhaal</p>	<ul style="list-style-type: none"> -ontdekt de samenhang tussen illustratie en tekst -heeft ervaring opgedaan met boeken en de manier waarop boeken (voor)gelezen worden -ontdekt de structuur in verhalen -kan de inhoud van het boek al een beetje voorspellen op basis van de omslag van het boek -kan een verhaal na vertellen aan de hand van een plaatjesboek -kan de leidster nadoen als zij stukjes uit het boek uitbeeldt 	<ul style="list-style-type: none"> -begrijpt dat illustraties en tekst samen een verhaal vertellen -weet dat een boek gelezen wordt van voor naar achter, een bladzijde van boven naar beneden, en regels van links naar rechts -weet dat verhalen een opbouw hebben en dat een boek een begin en einde heeft -weet dat de voor- en achterkant van het boek informatie over de inhoud geven -kan een op de leeftijd afgestemd voorgelezen verhaal navertellen, met of zonder behulp van illustratie -kan een voorgelezen verhaal naspelen met behulp van aanwijzingen van de leerkracht
<p>Leesplezier</p>	<ul style="list-style-type: none"> -beleeft zichtbaar plezier aan voorlezen, boeken en rijmpjes - kan reageren op voorgelezen verhaal, boek of rijmpje 	<ul style="list-style-type: none"> -toont plezier in voorlezen en boeken

<p>Oriëntatie op geschreven taal</p>	<ul style="list-style-type: none"> -ontdekt dat tekens gebruikt worden om iets te vertellen of leren -ervaart dat dingen die opgeschreven zijn je iets kunnen leren 	<ul style="list-style-type: none"> -weet dat tekens gebruikt worden om iets te vertellen of leren -weet dat je briefjes, boeken, tijdschriften, et cetera, kan lezen om iets te weten te komen -weet dat je iets kan opschrijven (op papier of op de computer) als je iets wilt vertellen -weet wanneer er sprake is van 'lezen' en 'schrijven' en kan deze van elkaar onderscheiden -herkent en benoemt (enkele) letters, bijvoorbeeld de eigen naam -schrijft tekens die op letters (beginnen te) lijken
<p>Fonemisch bewustzijn en alfabetisch principe</p>	<ul style="list-style-type: none"> -wordt zich bewust van klanken in woorden -doet mee met spelletjes rond taal (bijvoorbeeld het afmaken van het laatste woord van een liedje) -ontdekt de relatie tussen klanken en letters -herkent symbolen, bijvoorbeeld: P (parkeren), L (lesauto), AH (Albert Heijn) 	<ul style="list-style-type: none"> -kan betekenis onderscheidende klanken (fonemen) in woorden onderscheiden -doet mee met woord-/klankspelletjes, bijvoorbeeld door woorden in klankgroepen te verdelen en daarbij te klappen -weet dat letters met klanken corresponderen - herkent en gebruikt rijmwoorden -is gemotiveerd om de betekenis van geschreven taal te achterhalen
<p>Taalbeschouwing/ Metalinguïstische vaardigheden</p>		

Praten over taal	<ul style="list-style-type: none"> -is op speelse wijze bezig met taal, praat bijvoorbeeld volwassenen na met een gespeelde volwassen stem of maakt eigen woorden. -wordt zich bewust van eigen taalgebruik, zegt bijvoorbeeld: (Toen ik een baby was, heb ik niet gepraat he?) -wordt zich bewust dat je over taal kan praten 	<ul style="list-style-type: none"> -reflecteert op eigen taalgebruik en dat van anderen, bijvoorbeeld door een grapje te maken over taal of te vragen naar betekenis -verbetert eigen taalgebruik -praat (in kringgesprek) over taal en praten
Nadenken over taal	<ul style="list-style-type: none"> -reflectie op taal -bewustzijn van taalgebruik -corrigeren van taalgebruik 	<ul style="list-style-type: none"> -reflectie op taal -bewustzijn van taalgebruik -corrigeren van taalgebruik

Doelen m.b.t. rekenontwikkeling:

	PEUTER ± 3 jaar	BEGIN GROEP 1	EIND GROEP 2
Getallen			
Omgaan met de telrij	Noemen van namen van telwoorden	Opzeggen van de telrij	Telrij kunnen opzeggen tot en met 10
			Nul en rangtelwoorden tot en met 6 herkennen
Omgaan met hoeveelheden	Het leggen van één-één relatie door voorwerpen aan elkaar te koppelen of bij elkaar te leggen of verbinden.	Synchroon tellen	Hoeveelheden tot en met 10 tellen en kunnen weergeven.
	Nadenken over begrippen als (heel) veel en (heel)weinig.	Hoeveelheden vergelijken: meer, minder, meeste, evenveel, minste, weinig, veel.	Hoeveelheden tot en met 10 kunnen vergelijken en ordenen op: meer, minder, evenveel, meeste, minste

		Groepjes herkennen van 2 en 3 zonder tellen	Tot tenminste 6 getalpatronen herkennen, verkort tellen, eenvoudig optellen, splitsen, aftrekken en verdelen.
Omgaan met getallen	Praten over hoeveelheden in betekenisvolle situaties.	Herkennen van enkele getalsymbolen	Getalsymbolen tot en met 6 herkennen, benoemen, in de getalrij leggen
		Praten over getallen in betekenisvolle situaties.	Weten dat getallen verschillende functies en betekenissen hebben.
Metten			
Lengte, omtrek en oppervlakte	Rijtjes leggen of stapels maken met blokken: hoger, lager, korter of langer maken.	Oplossen van eenvoudige meetproblemen: vergelijken op lengte en oppervlakte; langer, groter, hoger.	Objecten vergelijken en ordenen naar lengte en oppervlakte op verschillende manieren: Op het oog, via direct meten (naast elkaar houden) of indirect meten (lat of hand)
		Vergelijken, herkennen van lang, groot, hoog, laag, klein	Weten dat eerlijk meten voorwaarde is voor vergelijken, ordenen en dat je met afpassende maat (stap, voet, strook) resultaat kunt vaststellen.

			Begrippen: lang, langer, langst, kort, korter, kortst, groot, groter, grootst, klein, kleiner, kleinst, dik, dikker, dikst, dun, dunner, dunst, hoog, hoger, hoogst, laag, lager, laagst. En tegenstellingen hiermee herkennen en gebruiken.
Inhoud	Situaties vergelijken op inhoud: welke doos is groter, in welke beker zit meer water?	Vergelijken en ontdekken van tegenstellingen en herkennen van begrippen als: grootste–kleinste, meeste–minste en leren herkennen van begrippen als: vol, leeg, in, uit, veel, weinig.	Kunnen meten van een inhoud met betekenisvolle maat zoals, beker, kopje, fles en het resultaat via tellen vastleggen.
Gewicht	Tillen, wegen en vergelijken wat zwaarder en lichter is en deze begrippen herkennen	Samen ontdekken en onderzoeken: wat is zwaar, heel zwaar, heel licht en deze begrippen leren herkennen.	Kunnen vergelijken en ordenen naar gewicht op verschillende manieren: op het oog, met handen, weegschaal.
			Begrijpen dat gewicht niet een op een samenvalt met omvang.
Geld	Ervaring van spelen met kopen en betalen.	Ervaring met de begrippen: kopen, betalen, geld, duur en gebruikt de woorden.	Begrijpen dat bedragen aangeven hoe duur een voorwerp is en dat je dit kunt ruilen voor

			geld.
			Munten hebben andere waarden als briefjes.
Tijd	Verkennen van de indeling en verloop van de dag en de namen die we voor de verschillende momenten gebruiken: ochtend, middag, avond en nacht.	Navertellen van gebeurtenissen in de juiste volgorde.	Weten dat er verschillende tijdsaanduidingen zijn voor week- en jaarindeling en kennen enkele namen van dagen van de week en maanden.
			Herkennen tijdsbegrippen: Vandaag, gisteren, morgen, morgenvroeg, gisterenavond, vroeg, vroeger, laat, later, eerder, nu, toen, straks, lang, kort, even, snel.
			Tijdvolgorde aangeven door serie plaatjes, foto's, en navertellen van de juiste volgorde.
			Weten dat klok wordt gebruikt om tijd te weten en te meten en hoe de wijzers lopen als de tijd verstrijkt.
Meetkunde			

Oriënteren en lokaliseren	Luisteren en nadenken over meetkundige begrippen als voor, achter, naast, in, op, boven, onder, dichtbij, ver.	Praten over voorwerpen en situaties die niet direct zichtbaar zijn.	Beschrijven in eigen taal waar voorwerpen staan.
	Luisteren naar en nadenken over meetkundige begrippen in relatie tot zichzelf, ten opzichte van zichzelf (eigen lichaam)	Bekijken van platen en aanwijzen waar wat te zien is.	Eenvoudige route geven en eenvoudige plattegrond aanwijzen.
Construeren	Bouwen en construeren met materialen.	Basisvormen(driehoek, cirkel, vierkant), basiskleur (rood, geel, blauw, groen, zwart, wit)	Nabouwen vanaf tekening, foto
		Vouwen, bouwen, construeren met klei/brooddeeg.	Navouwen
			Sorteren op één kenmerk (rood, vierkant enz.)
Opereren met vormen en figuren	Experimenteren met spiegel en schaduw.	Maken en namaken van vormen en patronen.	In eenvoudige patronen de regelmaat kunnen herkennen en voortzetten.

Doelen m.b.t. Sociaal-emotionele ontwikkeling:

	PEUTER ± 3 jaar	BEGIN GROEP 1	EIND GROEP 2
Zelfbeeld/ontwikkeling van identiteit		Benoemt zichzelf als "ik".	Heeft kennis van zichzelf.
	Gebruikt het begrip "wij".	Gebruikt en begrijpt "wij".	Heeft kennis van de anderen.

		Ontdekt verschillen en overeenkomsten tussen zichzelf en de andere kinderen van de groep.	Ervaat de verschillen en overeenkomsten tussen zichzelf en de andere kinderen in de groep.
		Toont non-verbaal eigen gevoelens.	Kan gevoelens onder woorden brengen.
	Kan basis emoties noemen.	Kan basis emoties onderscheiden.	Kent eigen emoties.
	Bepaalde zelfbeheersing.	Krijgt controle over zichzelf.	Kan eigen emoties beheersen.
Ontwikkeling van zelfstandigheid Sociaal gedrag/ ontwikkeling sociale vaardigheden.	Betere aanpassing in groep met kinderen.	Voelt zich op gemak in eigen groep.	Kan zich handhaven binnen de eigen groep.
		Weet dat "nee" zeggen reactie oplevert van anderen.	Kan zijn mening geven.
	Kan met hulp keuzes maken.	Kan aangeven dat het hulp nodig heeft.	Vraagt iemand anders om hulp.
		Wil graag zelf dingen doen.	Kan zelfstandig taken uitvoeren.
		Kan zich grotendeels zelf redden.	Kan zich zelf redden.
	Ruimt onder begeleiding op.	Helpt actief mee met het opruimen van de gebruikte materialen.	Ruimt zelfstandig materialen op.
		Toont belangstelling voor anderen.	Heeft vertrouwen in anderen.

	Kan met twee kinderen in rollenspel spelen.	Probeert om met anderen te spelen.	Kan met anderen spelen.
	Geeft een ander de ruimte bij het spelen.	Kan al een beetje met anderen delen.	Werkt samen met anderen aan een gezamenlijke opdracht.
	Leert op beurt wachten.	Kan op beurt wachten.	Leert wat afspraken en regels zijn.
	Kan met hulp aardig doen of zeggen tegen een ander.	Kan eenvoudige gevoelens bij anderen waarnemen.	Houdt rekening met gevoelens en wensen van anderen.
	Kan met hulp voor zichzelf opkomen.	Maakt aan een ander duidelijk wat ze wel/niet wil.	Ervaart dat er door verschillende belangen conflicten ontstaan die je samen kunt oplossen.
Werkhouding en concentratie	Kan voor een kortdurende periode op plaats blijven luisteren.	Kan rustig werken voor een kortdurende periode.	Is in staat om iets af te maken.
	Kan rijmpjes, versjes, verhaaltjes onthouden.	Probeert zelf problemen op te lossen tijdens werken.	Zet door wanneer iets niet direct lukt.
	Kan onder begeleiding volwassenen opdracht uitvoeren.	Kan een bekende opdracht die duidelijk is zelfstandig uitvoeren.	Voert zelfstandig opdrachten uit.

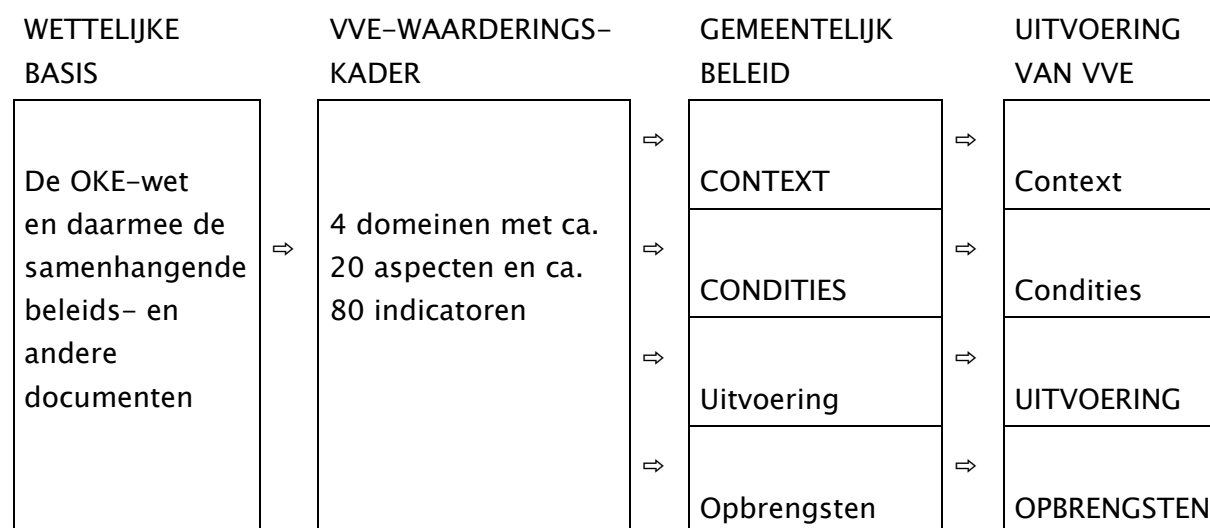
Bijlage 4: Signaalgestuurd toezicht door de Inspectie

Het signaalgestuurde toezicht bestaat uit een waarderingskader (wat, de inhoud) en een werkwijze (hoe). In dit hoofdstuk is aangegeven met welke aspecten van signaalgestuurd toezicht VVE-aanbieders en de gemeente te maken krijgen.

Kader (WAT)

Het VVE-waarderingskader gaat over de inhoud van het toezicht op de kwaliteit van VVE. Dit is met name gebaseerd op de OKE-wet. Het VVE-waarderingskader bestaat uit vier domeinen, met daarbinnen 20 aspecten. De domeinen 'context' en 'condities' spelen voornamelijk op gemeentelijk niveau en de 'uitvoering' en 'opbrengsten' voornamelijk op het niveau van de VVE-locaties. Tabel 1 laat zien hoe het waarderingskader en de 4 domeinen (context, condities, uitvoering, opbrengsten) geplaatst zijn in de structuur.

Tabel 1: hoofdstructuur van het VVE-waarderingskader



Tabel 2 zoemt in op deze vier domeinen. Het voert voor dit document te ver om alle bijbehorende (20) aspecten weer te geven, in tabel 2 zijn de belangrijkste genoemd. Onder tabel 2 staat een toelichting per domein.

Tabel 2: VVE-domeinen⁶

1. VVE-BELEIDSCONTEXT (= beleid en organisatie op gemeentelijk niveau)

⁶ Voor een uitgebreid beeld van aspecten en indicatoren, wordt verwezen naar het rapport Signaalgestuurd VVE-toezicht van de Inspectie van het Onderwijs.

<p>2. VVE-CONDITIES (beoordeeld in het GGD rapport)</p> <p>Basiskwaliteit: algemeen</p> <p>Basiskwaliteit: voorschoolse educatie</p>
<p>3. KWALITEIT VAN DE VVE-UITVOERING (= PROCESKWALITEIT)</p> <p>Ouders</p> <p>Kwaliteit van de educatie</p> <p>Ontwikkeling, begeleiding en zorg</p> <p>Interne kwaliteitszorg</p> <p>Doorgaande lijn</p>
<p>4. VVE-OPBRENGSTEN</p> <p>Bereik</p> <p>Resultaten van VVE</p>

Ad 1. BELEIDSCONTEXT: Er vindt periodiek overleg plaats tussen de Inspectie van het onderwijs en gemeente. Hier worden het gemeentelijk VVE-beleid, VVE-coördinatie op gemeentelijk niveau en systematische evaluatie en verbetering besproken.

Ad 2. De CONDITIES waaraan VVE-locaties moeten voldoen zijn uitgewerkt in het GGD-toetsingskader. Op gemeentelijk niveau is van belang hoe het GGD-toezicht is georganiseerd en of er aanvullende punten zijn toegevoegd bovenop het model-toetsingskader van GGD-Nederland. Voor Hillegom is de toetsing van de GGD bovenregionaal⁷ georganiseerd. Na inspectie van de GGD en na een positieve beschikking van de gemeente, worden de kinderdagverblijven en peuterspeelzalen opgenomen in het Landelijk Register Kinderdagverblijven en Peuterspeelzalen.

Ad 3. KWALITEIT van de UITVOERING staat uitgebreid beschreven in dit stuk.

- Ouders;
- Kwaliteit van de educatie (het aangeboden programma, pedagogisch klimaat, educatief handelen);
- Ontwikkeling, begeleiding en zorg (zowel binnen de groep als inbedding in de zorgketen);
- Kwaliteitszorg binnen de voor- en vroegschool;
- Doorgaande lijn.

Inhoudelijk zijn de resultaten van deze kwaliteitseisen belegd in de subsidieverantwoording. De gemeente kan zodoende toezien op naleving hiervan.

⁷ GGD Hollands Midden

Ad 4. OPBRENGSTEN bevat

- Het gerealiseerde beschikbare aanbod van VVE-plaatsen (100% dekkingsgarantie door gemeente);
- De feitelijke bezetting daarvan (het bereik);
- Lokale resultaatafspraken opgenomen in het convenant.

Deze onderdelen kunnen van de Inspectie allemaal de kwalificatie 1 tot en met 4 krijgen (1: moet verbeterd worden; 2 verbeterpunt; 3 voldoende; 4 een voorbeeld voor anderen⁸). Inhoudelijk zijn de domeinen van het signaalgestuurd toezicht ingebed in de VVE-aanpak in de gemeente Hillegom.

Werkwijze (HOE)

Bij het signaalgestuurde toezicht spreekt de Inspectie periodiek met de gemeente Hillegom af op welke onderwerpen en/ of locaties specifiek VVE-toezicht wordt gehouden. Ook kan de inspectie zelf besluiten om VVE-toezicht uit te voeren op bepaalde locaties en/ of op bepaalde VVE-onderwerpen. Daarnaast gaat de Inspectie na in hoeverre er tenminste jaarlijks overleg tussen burgemeester & wethouders, de vroegscholen en de schoolbesturen⁹ is geweest en afspraken zijn gemaakt over: wie doelgroepkinderen zijn, de toeleiding, de doorlopende leerlijn en de resultaten van de VVE. Signalen kunnen in vijf groepen verdeeld zijn:

- signalen uit GGD rapporten (risico's en tekortkomingen in VVE);
- nieuwe VVE-locaties;
- een herbeoordeling;
- specifieke thema's (zoals ouders en opbrengsten);
- VVE en (zeer) zwakke basisscholen (voorscholen die horen bij zwakke vroegscholen).

Het overleg met de gemeente resulteert in een lijstje van locaties die in een bepaald jaar door de inspectie worden beoordeeld. In enkele gevallen kan de inspectie ad hoc VVE-onderzoek uitvoeren.

⁸ Hoe de gemeente heeft gescoord tijdens de bestandsopname is terug te lezen in het rapport 'De kwaliteit van VVE in de gemeente Hillegom in 2012', van de Inspectie van het Onderwijs

⁹ Overleg vormen: werkgroep VVE, voorschools overleg, LEA, bezoeken van de wethouder